

**TYÖELÄMÄ- JA TASA-
ARVOVALIOKUNNAN LAUSUNTO
16/2013 vp**

**Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttö-
myysturvalain muuttamisesta**

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 22 päivänä lokakuuta 2013 lähettäessään hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta (HE 161/2013 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi sosiaali- ja terveysvaliokuntaan samalla määrännyt, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava asiasta lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Esko Salo, sosiaali- ja terveysministeriö

- vanhempi hallitussihteeri Timo Meling, työ- ja elinkeinoministeriö
- palvelupäällikkö Ari Sormunen, Uudenmaan TE-toimisto
- koordinaattori, työttömyysturva Marjo Karukka, Pirkanmaan TE-toimisto
- ekonomisti Joonas Rahkola, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- sosiaaliasioiden päällikkö Heli Puura, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- asiantuntija Mikko Räsänen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Akava ry
- Suomen Yrittäjät ry.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Esityksen tarkoituksena on toteuttaa yhdistelmä-lupadirektiivin edellyttämä yhdenvertainen kohdeltu työttömyysturvalainsäädännössä. Esityksen mukaan kolmannen maan kansalaisella, joka on ollut työssä Suomessa yhdenjaksoisen oleskelunsa aikana siten, että hän on täyttänyt työttömyyspäivärahan saamisen edellytyksenä olevan

työssäoloehdon, on oikeus työttömyyspäivärahaan Suomessa oleskelun jatkuessa, vaikka häntä ei pidetä Suomessa asuvana.

Työttömyyspäivärahan maksamiseksi henkilön tulee täyttää työssäoloehto työskentelynsä aikana ja olla rekisteröity työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistossa. Jos oikeus ansiotyöhön perustuu tilapäiseen oleskelulupaun, hän voi rekisteröityä työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistossa edellyttäen, että oleskelulupaun ei liity työnantajaa koskevia rajoituksia.

Esityksellä ei ehdoteta muutoksia työmarkkinatukea koskeviin säännöksiin. Työmarkkinatuen maksaminen edellyttää edelleen, että henkilöä pidetään Suomessa asuvana ja hänellä on oikeus ansiotyöhön muun kuin tilapäisen oleskeluluvan perusteella.

Valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja taroituksenmukaisena yhdistelmälupadirektiivin asianmukaiseksi toimeenpanemiseksi. Valiokunta pitää perusteltuna, että työttömyysturvalakiin ehdotetaan tehtäviksi vain direktiivin toimeenpanosta johtuvat välttämättömät muutokset.

Työperäinen maahanmuutto on valiokunnan käsityksen mukaan positiivinen ilmiö, joka palvelee suomalaisen yhteiskunnan kokonaisuutta. On tärkeää pitää huolta siitä, että ulkomaalaisten työntekijöiden työehdot ovat yhtäläiset suomalaisen kantaväestön kanssa. Valiokunta korostaa, että ulkomaiset työntekijät voivat tuoda yrityksiin myös uudenlaista osaamista ja innovaatiomahdollisuuksia ja auttaa siten yrityksiä kehittymään ja pääsemään uusille markkina-alueille.

Valiokunta pitää tärkeänä, että ulkomaalaiset työntekijät kotiutuvat Suomeen ja viihtyvät täällä. Ydinperheen jäsenten Suomeen saamiseen liittyvät vaikeudet haittaavat monen ulkomaalaisen työntekijän kotiutumista tänne. Valiokunta katsoo, että tärkeä keino tukea heidän kotiutumistaan olisi kohtuullistaa perheenjäsenten oleskelulupiin liittyvää toimeentulovaatimusta. Toimeentulovaatimuksen lieventäminen helpottaisi perheiden yhdistämistä ja lisäisi työntekijöiden halukkuutta jatkaa työskentelyään Suomessa.

Valiokunta toteaa, että yhdistelmälupadirektiivin toimeenpano asettaa haasteita suomalaiselle asumisperusteiselle sosiaaliturvalle. Vaikka tämän direktiivin toimeenpanon suorat vaikutukset ovat vähäisiä, voi lukuisista erillisistä direktiiveistä aiheutuvien muutosten seurauksena syntyä tilanne, jossa asumisperusteinen sosiaaliturvamme vaarantuu. Valiokunta toistaa valtioneuvoston EU-politiikkaa koskevasta selonteosta antamassaan lausunnossa (TyVL 12/2013 vp) ilmaisemansa näkemyksen eurooppalaisen hy-

vinvointimallin kehittämisestä pohjoismaisen hyvinvointimallin suuntaan.

Valiokunta pitää tärkeänä, että liikkuvien työntekijöiden sosiaaliturvaa koskevia hankkeita tarkastellaan kokonaisvaltaisesti ja kehitetään niihin liittyviä vaikutusarvioita. Kunnollisten vaikutusarvioiden tekeminen edellyttää kattavia tilastotietoja. Nykyinen tilastointijärjestelmä ja eri viranomaisten rekistereistä saatavat tiedot eivät anna riittävää kokonaiskuvausta tilapäisesti maassa oleskelevien ulkomaalaisten työnteosta. Valiokunta on ulkomaalaislain muuttamista koskevasta hallituksen esityksestä (HE 139/2013 vp) antamassaan lausunnossa (TyVL 15/2013 vp) viitannut tilastoinnin puutteiden korjaamiseksi asetettuun Tilastokeskuksen työryhmään ja kiirehtinyt ulkomaisen työvoiman käyttöä koskevien tilastojen kehittämistyötä.

Oleskelulupaan liittyvät työnantajaa koskevat rajoitukset

Valiokunta kiinnittää huomiota julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 2 luvun 2 §:ssä säädettyihin edellytyksiin, joilla ulkomaalainen voidaan rekisteröidä työnhakijaksi. Muut kuin EU- tai ETA-maan kansalaiset ja heidän perheenjäsenensä rekisteröidään työnhakijoiksi, jos heillä on oikeus ansiotyöhön myönnetyn oleskeluluvan nojalla eikä oleskelulupaan liity työnantajaa koskevia rajoituksia. Ulkomaalaiselle myönnettäviä oleskelulupia voivat olla määräaikainen jatkuva (A), määräaikainen tilapäinen (B), pysyvä (P) tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupa (P-EY). Työnhakijaksi rekisteröimisen kannalta ei ole merkitystä sillä, millä perusteella oleskelulupa on myönnetty (esimerkiksi työnteko, opiskelu tai perheside). Työnantajakohtaisia rajoituksia, jotka ovat esteenä työnhakijaksi rekisteröimiselle, voi liittyä vain työntekijän oleskelulupa (työnteon perusteella myönnetty A- tai B-oleskelulupa). Ammattialaa koskeva rajoitus työntekijän oleskeluluvassa ei ole este työnhakijaksi rekisteröimiselle.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on edellä mainitussa lausunnossaan (TyVL 15/2013 vp) kiinnittänyt huomiota ulkomaalaislain muutos-ehdotuksen 74 §:n 2 momentin säännökseen mahdollisuudesta rajata työntekijän oleskelulupa koskemaan työtä tietyn työnantajan palveluksessa. Valiokunta katsoo lausunnossaan, että työnantajakohtaiseen oleskelulupaan liittyy vakavia työsuojelullisia ja ihmiskaupalle altistavia ongelmia. Ilmoituskynnys räikeistäkin väärinkäytöksistä on korkea, koska seuraamuksena

työpaikan menettämisestä on joutuminen pois maasta. Valiokunta esittää lausunnossaan, että hallintovaliokunta poistaa lakiehdotuksen 74 §:n 2 momentin säännöksen.

Lausunto

Lausuntonaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta esittää,

että sosiaali- ja terveysvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 22 päivänä marraskuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Tarja Filatov /sd
jäs. Anna Kontula /vas (osittain)
Jari Lindström /ps
Eeva-Maria Maijala /kesk
Lea Mäkipää /ps
Merja Mäkisalo-Ropponen /sd
Elisabeth Naclér /r (osittain)
Kristiina Salonen /sd

Sari Sarkomaa /kok
Arto Satonen /kok
Mikko Savola /kesk (osittain)
Eero Suutari /kok (osittain)
Katja Taimela /sd
Jani Toivola /vihr (osittain)
Maria Tolppanen /ps
Anu Vehviläinen /kesk (osittain).

Valiokunnan sihteereinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Ritva Bäckström ja
apulaispääsihteeri Jarmo Vuorinen.

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Perustelut

Suomi liittyi vuonna 1995 Euroopan unionin jäseneksi silloisen keskustavetoisen hallituksen vetoavulla. Tuolloin meille luvattiin monta uljasta lupausta paremmasta. Nämä lupaukset ovat kuitenkin kerta toisensa jälkeen muuttuneet tai sitten ne eivät ole lainkaan toteutuneet. Tällainen on siis nykyään tuntemamme Euroopan unioni. Samaan aikaan meille luvattiin ja sanottiin, että sosiaaliturva ja myös siihen liittyvä työttömyysturva pysyvät omassa määräysvallassamme. Nyt kuitenkin Euroopan unioni on pala palalta vähitellen hivuttaen ottanut myös nämä asiat omalle poliittiselle agendalleen ns. sisämarkkinoiden kustannuksella.

Valiokuntaryhmämme näkee, että tällä esityksellä on nyt toteutumassa jonkinlainen "sosiaalipoliittinen painajainen", sillä olemme tällä esityksellä avaamassa hyvää suomalaista työttömyysturvaa sellaisille kolmansien maiden kansalaisille, jotka ovat olleet maassamme töissä puoli vuotta ja jotka muutoin täyttävät työssäoloehdon sekä ovat ilmoittautuneet työttömiksi työnhakijoiksi työvoimatoimistoon mutta jotka eivät kuitenkaan asu Suomessa. Perussuomalaisen valiokuntaryhmä ei voi tätä meneillään olevaa kehitystä hyväksyä.

Me näemme sekä valiokuntaryhmänä että eduskuntaryhmänä, että kyse on paljosta muus-takin kuin pelkästään kolmansien maiden kansa-

laisten yhdenvertaisesta kohtelusta. Valiokuntaryhmämme mielestä kyse on ennen kaikkea suuresta periaatteellisesta asiasta, jota ei voida pelkästään olankohautuksella sivuuttaa. Kyse kaikessa yhdenkertaisuudessaan on siitä, missä kohden menee raja suomalaisen korkeatasoisen sosiaaliturvan aukaisemiseen toisen maan kansalaisille. Kun tämä portti aukaistaan ensin hie-man raolleen, sitä on helpohkoa avata myöhemmin täysin selälleen. Suhtaudumme siis jo lähtökohtaisesti erittäin kielteisesti näihin suunnitelmiin.

Valiokuntaryhmämme mielestä esitykseen liittyy liikaa erilaisia uhka- ja riskitekijöitä, mitä perussuomalaiset eivät voi hyväksyä. Yksi tällainen todellinen uhka on siinä, että tästä mallista uhkaa tulla, ainakin pitkässä juoksussa, kallis ja tätä taustaa vasten kestämaton. Uskoaksemme emme myöskään ole tässä asiassa maassamme turhaan taistelleet kansalaistemme puolesta, sillä seuraamuksella, että tukia jaettaisiin myös niille henkilöille, jotka eivät edes asu maassamme. Näillä perusteilla suhtaudumme sekä asiaan että esitykseen erittäin kielteisesti.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että sosiaali- ja terveysturvavaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 22 päivänä marraskuuta 2013

Jari Lindström /ps
Lea Mäkipää /ps
Maria Tolppanen /ps